
ЕКОФІЛОСОФІЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ, ЩОДО ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА, ЯК МЕТОДУ НЕТРАДИЦІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Г.І. ШАРИЙ,

*Голова Громадської спілки «Полтавське товариство сільського
господарства»,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри автомобільних доріг, геодезії та землеустрою
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
E-mail: shariy.grigoriy61@gmail.com*

Анотація. В роботі проведено аналіз наукових праць і опрацьовані технологічні аспекти і значимість унікальної системи органічного землеробства вдатного вченого-новатора, Героя України Семена Антонця.

Наголошено, що полтавський аграрій і вчений Семен Антонець, ще у 70-х роках минулого століття сформував філософські підходи в сфері природокористування на засадах гармонії з природним середовищем, за рахунок впровадження системи органічного землеробства, як методу нетрадиційного землекористування.

Визначено екофілософську направленість і особливу екологічну етику життєвого шляху і спадщини відомого аграрника, вченого Семена Антонця, що перекликаються із вченням В. Вернадського, філософією Г. Сковороди, Г. Сколімовські, А. Несса.

Доведено, що Семен Антонець доказав правдивість визначених ним екологічних висновків практичним п'ятдесятирічним досвідом, реального впровадження і існування органічного землеробства в підприємстві «Агроекологія» Полтавської області, в якому із 1978 року не використовуються хімічні речовини і мінеральні добрива.

Підкреслено, що парадигма органічного землеробства Семена Антонця розвиває екофілософське вчення, сприяючи екологічному світогляду і загальнолюдському екологічному гуманізму та мисленню.

Опрацьована необхідність правового захисту підприємств органічного землеробства і особливо земель НВПП «Агроекологія», та збереження для прийдешніх поколінь.

Ключові слова: Семен Антонець, екофілософія, органічне землеробство, ґрунт, природні ресурси, екологічна етика, нетрадиційне землекористування.

Вступ

Негативні екологічні процеси на планеті, зміни клімату, екологічні катастрофи і кризи для більшої частини людства не являються проблемою, а окремі політики і країни навіть стають на шлях відкритої екологічної і військової агресії, знаходячи підтримку і мовчазне сприяння частини світової спільноти.

Екологічні кризові явища і існуючі інвайро-ментальні економічні проблеми людства не можуть бути подолані без зміни суспільних ментальних парадигм людської і суспільної свідомості планетарного масштабу.

Зміна ходу розвитку процесів і речей на нашій планеті вимагає змін кожного індивіда, суспільних груп, народів і людства в цілому.

Споживацьке ставлення до природних ресурсів та навколишнього середовища викликане переважаючим економічним опортунізмом, егоїзмом людей і суспільних об'єднань, егоїзмом індивідуальної і колективної свідомості.

Указана риса викривила людські цінності і ціннісні орієнтири, і навіть заклала основи багатьох наукових логічних поведінкових теорій, звеличених в ранг догматів, законів і норм поведінки.

В результаті, навіть земля, якій ми належимо, включена, не просто в економічний обіг, а як річ продається і купується, а ненаситність і жадоба економічної влади, та страх перед уявними ворогами і природними явищами призводять до воєн та цивілізаційних катастроф.

Полтавський аграрій і вчений Семен Антоненко, ще у 70-х роках минулого століття сформував філософські підходи в сфері природокористування

на засадах гармонії з природним середовищем, за рахунок впровадження системи органічного землеробства, наголошуючи: «Виробництво органічної продукції вимагає нового підходу і нового мислення. Я б сказав, що це праця людини в дружбі з Природою й у злагоді з Богом. Адже з такою працею людина є справді землеробом. Вона робить землю. А краще сказати – землетворцем» [1, с. 95].

На мою думку, на сьогодні, головним актуалітетом цивілізації, є питання посилення екологічної революції, а саме світоглядної узгодженості та розвитку з перетворенням людини із «Царя природи» в Громадянина природи.

Громадянам України необхідно змінитися, ще вчора. Людина повинна змінюватись динамічно, як і все в природі. Закрита і не пристосована до змін система приречена або до самознищення, або до втрати стійкості і до знищення із зовні.

Існуючі зовнішні і внутрішні загрози життю на планеті, вимагають від кожного негайних змін. А для України питання стають ще гостріше, ми повинні змінитися і побудувати Нову Україну.

Мета. Розкрити глибинний зміст і сутнісні орієнтири екофілософії та нової екологічної свідомості і нового просвітленого усвідомлення органічного землеробства Семена Антоненка, як методу нетрадиційного землекористування.

Матеріали і методи дослідження

Методами дослідження, використаними в цій роботі є: методи збору, аналізу та узагальнення інформації, якими доведено, що земля, якій

ми належимо, включена, не просто в економічний обіг, а як річ продається і купується, а ненаситність і жадоба економічної влади, та страх перед уявними ворогами і природними явищами призводять до воєн та цивілізаційних катастроф.

Монографічний метод використано для всебічного і глибокого вивчення органічного землеробства в ПП «Агроекологія», процесів оздоровлення ґрунтів, біоосної системи ґрунту. Спеціальні спостереження доказали ріст природної родючості і формування унікального екобалансованого природнього середовища на частині земель Шишацької громади.

Виклад основного матеріалу

Людина на протязі тисяч років перебудовувала світ під власні потреби, будуючи дороги, водосховища, греблі, канали, осушуючи болота, розорюючи степи, випалюючи ліси, змінюючи водотоки, перетворюючи природні ландшафти в антропогенні, і це «олюднення» природи продовжуються до нині.

Але стійкість природніх екосистем не безмежна і прийшов час, коли вони не витримують тиск населення планети. Людству, на тлі екологічної кризи, необхідно змінити світосприйняття і здійснити перехід на більш глибокий рівень розуміння буття.

Семен Антоненко, ще у 1978 році відмовився у сільськогосподарському виробництві від гербіцидів. «Вони залишають плями на полі, люди отруюються. І сьогодні, якщо говорити про здоров'я нації, про якість життя, в нашій державі потрібно отримувати врожаї, вирощувати продукцію без гербіцидів. Адже вся та продукція, яка вирощена за інтенсивними техно-

логіями, не є природньою, вона шкодить здоров'ю людини» – наполягав вчений [1, с. 279].

Сучасні філософи перекликаються з думками та філософією великого філософа-гуманіста, етика і мораліста Григорія Сковороди, коли любов до природи, переростає в етику поведінки людей і стає визначальним чинником життя, в якому людство – очі, розум і люблячі руки Всесвіту – макрокошу [2].

Семен Антоненко стоїть поряд з постаттю Григорія Сковороди, і вони разом узагальнюють соціальну психологію любові до природи українського етносу через століття історії, засуджуючи споживацьке ставлення людей до матеріального світу, визначаючи природу, як мудру і гуманну «благість», бо в ній затаїлось головне людське благо, а людина повинна завжди бути вдячна природі [1, 2].

В багатьох українців любов і бережливе ставлення до природи, це стиль життя і Семен Антоненко постійно наголошував: «На землі потрібно господарювати, а не експлуатувати її. Землю потрібно берегти» [2, с. 112].

Арне Несс, автор глибинної екології, ідеології радикального екологічного руху і радикальної екологічної філософії з 1973 року, наголошує про необхідність змін ціннісних пріоритетів суспільства. Вчений визначає самостійну цінність різних форм життя незалежно від корисності для людства, коли людина не має права зменшувати багатство форм життя на планеті, тому що природній світ цінний сам по собі [4].

Радикальність екологічних поглядів Семена Антоненка, по часу співпадають, з Арне Нессом, адже на початку сорокових років минулого

століття Семен Антоненць не тільки відмовився від хімізації у власному господарстві, а і перейшов на прогресивні нетрадиційні для того часу методи обробітку ґрунту [5].

«Безвідалка вселяє у хлібороба упевненість у врожаї, бо земля краще захищена від усіляких негативів. При цій системі немає безглуздої боротьби з природою, з'являється можливість вести землеробство в злагоді з нею» – писав вчений [1, с. 42].

Семен Антоненць в екологічний рух вніс не тільки ідейні і теоретико-методологічні фундаментальні основи етико-екологічної поведінки, а доказав і підтвердив на практиці, прикладом свого життя, у власному підприємстві, втративши на освоєнні нетрадиційного органічного землеробства на 9 тисячах гектарів більше 1 мільярда гривнів прибутків.

У господарстві «Агроекологія», де продовжує органічне землеробство, дочка вченого, професор Антоненць Антоніна Семенівна, діяльність агрофірми визначає навколишнє середовище, як – Храм [6].

Екофілософія за визначенням польського філософа Г. Сколімовські і опирається на постулат, що Світ – це Храм, а не машина. Вчений підкреслює, що екологічний гуманізм визначає світ, як унікальне, цінне і святе, а земля – місце нашого проживання і ми повинні піклуватися про неї [3].

«З кожним роком ми краще пізнаємо свою землю, дещо змінюємо у її обробітку й збільшуємо урожаї. І що нас найбільше радує, – стан ґрунту з кожним роком покращується. Він краще і легше піддається обробітку. зростає родючість, поли вже можуть самостійно протистояти водній і вітровій ерозії, вони утримують більше вологи», – характеризує на сталу си-

стему землеробства Семен Антоненць [1, с. 96].

Г. Сколімовські перекликаючись з Г. Сковородою описує ідею про доброзичливий космос, яка започаткована в античні часи, де світ – космос вбачався, як жива істота.

Г. Сколімовські підкреслює значимість людини, як космічної істоти, і визначає її завдання не в споживанні, а в пошуку сенсу в трансцендентному вимірі: «Дивовижна подорож чекає на людство, ми прагнемо звершити космічний сенс, аби допомогти Всесвіту у зціленні Землі» [4].

І настільки влучні слова Семена Антоненця, що визначають ідею століття: «Ми працюємо заради людей й інакше вже не можемо. Переходити на органічне землеробство, це означає підтримувати прагнення нашої держави, нашої влади на перше місце в суспільстві поставити людину. Коли на першому місці стоїть людина, а особливо, дитина, це вимагає від виробників дати якісні продукти харчування. І наше молоко справді таке» [1, с. 184].

Семен Антоненць намагався постійно розв'язати головний парадокс сучасного світу, коли чим більше вживаємо мінеральних добрив, ядохімікатів, осушуємо болота, заганяємо в бетон ріки і береги морів, забезпечуємо технічний прогрес, тим більше ми деградуємо, етично, культурно і морально знищуючи сам сенс життя на нашій планеті.

«Духовність не врятуєш одноразовими акціями чи кількома тисячами гривень, виділеними на прохання освітян, митців сцени чи шанувальників спорту. Потрібна послідовна стратегія дій. Якщо люди матеріально забезпечені, розкуті, то вони самі прагнутимуть постійно реалізовува-

ти даровані їм таланти» писав Семен Свиридонович [1, с. 227].

Вчення і ідеї Г. Сковороди та В. Вернадського визначають передові позиції України в опануванні антропо-космічним світоглядним мисленням і Семен Антонєць їх високодостойний послідовник, який указав ідеї не тільки пропагував, а і втілював у життя [6].

Екологічна агресія людства, попри безглуздість, продовжує шкодити регенераційним механізмам біосфери. В Україні ми також перейшли межу витривалості екосистем на сільськогосподарських землях [9, 10].

В. Вернадський передбачав біохімічні принципи самовідтворення і самовідновлення біосферних складових, включаючи зменшення площ антропогенно змінених земель, включаючи розорані.

Семен Антонєць, поетапно в своїй системі органічного землеробства знизив тиск штучної родючості на природню, спочатку перейшов від плужного обробітку до безвідвального: «Сьогодні можемо сказати, що найважчу частину цього шляху (ведення землеробства без плуга) ми здолали, безвідвалка міцно утвердилася на наших полях, у психології землеробів, хоча, зрозуміли, що завершеною в усіх деталях системою обробітку ґрунту й назвати ще не можна», «Безвідвалка – це не спрощений обробіток ґрунту, а вищий пілотаж агрономічної майстерності. Хочеться дійти до такого рівня господарювання, коли не тільки поле буде без плуга, але й душа без погонича» наголошував вчений у 1987 році [1, с. 45, 55].

Відмовившись від отрутохімікатів, гербіцидів і пестицидів, Семен Антонєць з 1988 року відмовляється

і від мінеральних добрив та переходить у господарстві на мінімальний обробіток ґрунту.

«Систематичний мінімальний обробіток створив структуру, близьку до природної, на полях нема ґрунтової підшви. Вони стали рівними, ґрунт дрібногрудкуватим, він добре поглинає і утримує вологу, повітря вільно проходить по усьому профілю», – пише Семен Антонєць [1, с. 107].

«Потрібно навчитися співпрацювати з пожнивними рештками і тоді багато обробітків ґрунту виявляться зайвими, від них можна буде відмовитися без ушкодження врожаю», – продовжує вчений [1, с. 96].

Розвиток органічних технологій паралельно заставляє переосмислювати світоглядні орієнтири і забезпечує розвиток інтелекту, етичної поведінки хлібороба.

Семен Антонєць наголошував: «Коли працюємо за технологією екологічного виробництва, – розвиваєш інтелект, адже продумати треба кожну деталь, на відміну від простого використання хімікатів» [1, с. 100].

«Органічне землеробство вимагає від землероба творчості, імпровізації. Щоразу потрібно думати і вирощувати начебто спочатку» [1, с. 111], – теза за тезою формував своєрідно унікальну філософію екологічного органічного сприйняття світу вчений.

Сенс своєї діяльності, він виражає, як розширене відтворення природного потенціалу: «Сенс органічного землеробства в тому, щоб досягти розширеного відтворення родючості ґрунту в умовах вирощування сільськогосподарської продукції, коли ми обробляємо ґрунт і отримуємо врожай». «Одне з найголовніших багатств України – земля. І лише треба

правильно використовувати. Чорнозем за нашого клімату здатний природно відтворювати свою родючість. І на цій землі, як ніде, можна досягти сталого розвитку аграрної галузі й розгорнути виробництво здорової продукції» [1, с. 130].

«... На землю треба дивитися не просто як на ґрунт, а як на живий організм... Ви тільки подивіться, який у нас ґрунт! Він дихає, всмоктує вологу, в ньому буває життя. Це жива земля... Природа сама відтворює родючість. Якщо ми їй у цьому допомагаємо, то виходимо на такий рівень господарювання, коли природно відтворюється родючість, коли нарощується родючість земля стає сильнішою і дає чудовий урожай. Це потрібно усвідомити, осмислити. Перестати орати і починати цю роботу – біологізацію землеробства. Наслідки – великі наслідки будуть через роки» [1, с. 145].

Крок за кроком, формують нову екоетичну свідомість дії і слова вченого – новатора. Семен Антоненко один з перших у світі змінив відношення до природної родючості, опираючись і отримуючи докази виключно природної продуктивності ґрунту, зменшуючи штучні елементи, і повністю перейшовши на нетрадиційне органічне землеробство і виробництво екологічно чистих продуктів харчування.

Але паралельно постало інше питання, питання соціально-економічного розвитку села і ставлення до нього суспільства. Адже екологію необхідно розглядати, як синтез і симбіоз екології, економіки і соціології, де екологізація суспільно-етичних процесів набагато важливіша, ніж екологічна, технічна, виробнича діяльність.

Інвайро-ментальні, економічні аспекти сільськогосподарського вироб-

ництва турбували вченого і він наголошував: «У нас в країні прекрасні чорноземи. Чому дешева пшениця? Кажуть, тому що її багато. Чудово! Але чому, якщо й багато, вона з отрутою? Візьмемо наш приклад. Ми одержує урожайність зернових від 40 до 30 ц/га за органічного землеробства. Сьогодні – це абсолютно чиста органічна продукція» [1, с. 135].

«Коли корова дає 10-11 тисяч літрів молока на рік, я запитую: скільки ж у корми треба додати стимуляторів та різних преміксів, щоб мати такі надої? Коли від корови надоюють понад 7 тисяч літрів молока, то це вже не природно. І наука це підтверджує. Якби Україна мала надої не по 7, а хоча б по 5 тисяч, то молока нам вистачило б з головою» [1, с. 161]. Семен Антоненко звертав увагу суспільства на якість і екологічні проблеми сільського виробництва, на охорону здоров'я не тільки односельчан, а і людства.

Україна виходить на рівень імпорту 50 тис. тон пальмової олії щорічно і все більше закуповує замітники цільного молока (ЗЦМ), сухе обезжирене молоко (СОМ) і тисячі тон інших інгредієнтів, які допомагають фальсифікувати продукти харчування. І прикро, що деякі діючі правові норми дозволяють, це робити, в свою чергу заганняючи в економічну та правову пастку товаровиробників органічної продукції.

«Головне – якої якості буде вирощене зерно. Лікарі б'ють на сполох, що пестициди та інші хімічні речовини, які на більшості сільгосппідприємств використовують для підвищення урожайності, шкодить здоров'ю людей. Ми одержуємо екологічно чисту, корисну для харчування продукцію. Але зараз вона коштує так само,

як і та, що вирощена із використанням пестицидів. Ту й іншу зсипають в одну купу. Чому так? Тому що попереду в сучасному світі йдуть гроші, а треба на перше місце ставити людину», підкреслює прописні істини вчений [1, с. 88].

Прийнятий Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва...» від 2018 року № 2496–VIII, з влучного виразу Семена Антонця, настільки ліберальний, що всю продукцію з полів України перетворив в органічну. Адже згідно норм і вимог закону, строк переходу і освоєння екологічно чистого землеробства дозволяє це зробити за 2 роки. Семен Антонєць добивався екологічної чистоти і органічної сталості 45 років, а закон – визначив 2 роки.[8]

Але незважаючи на ліберальність норм закону, органічним землеробством в Україні охоплено до 2022 року, лише біля 400 тис. га або менше одного відсотку сільськогосподарських земель, проти 15-20 відсотків у країнах ЄС.[9]

Вчений неодноразово вказував на необхідність зміни державної економічної політики: «...Зараз економісти більше працюють на папері, і основні висновки робляться в грошах. А щоб зробити повний економічний аналіз органічного землеробства, необхідно досконально знати, що потрібно біоті ґрунту, аби вона дала максимальну віддачу. Легше рахувати кілограми, тонни добрив, потрібно якнайкраще навчитися рахувати роботу мікроорганізмів» [1, с. 187].

«Наша ідеологія – створення добробуту. Не кимось, хто подарує нам той добробут, а власними руками» [1, с. 76]. «Ми працюємо заради людей й інакше вже не можемо. Переходити на органічне землеробство це означає

підтримувати прагнення нашої держави, нашої влади на перше місце в суспільстві поставити людину. Коли на першому місці стоїть людина, а особливо, дитина, це вимагає від виробників дати якісні продукти харчування. І наше молоко справді таке», – повчаючи нас і колег по аграрному виробництву, писав Семен Антонєць [1, с. 184].

Семен Антонєць постійно говорив: «Для того, аби суспільство успішно розвивалося, потрібно, щоб більшість людей працювали на землі. Чому? Тому що село є основою нації, і годувальником. Тут ліквідується ота споживацька тенденція, надзвичайно поширена останнім часом» [1, с. 76].

«Дух народу живе в селі» – казали пращури. «Добробут і духовність повернуться у глибинку, якщо ми вважатимемо: «Рідне село це і є справжня столиця»» [1, с. 213] – мовив Семен Антонєць.

Європейські країни вийшли на шлях рурбанізації, збереження сільських поселень і розселення міст у сільську місцевість. Ми зселяємо народ у столицю, і жодним чином не розбудовуємо українське село, яке забезпечує стійкість: екологічну, енергетичну, економічну, продовольчу і навіть військову та геополітичну.

«Хліб – державницька сила нації. Пісня – це її злет на красивих і могутніх крилах культури...» – вкотре лунає через десятиліття голос великого просвітителя Семена Антонця.

«Оздоровлена, екологічно безпечна земля повинна отримати особливий статус, який би на законодавчому рівні забороняв застосовувати на ній отрутохімікати та інші не органічні препарати» – пише Семен Свиридович [1, с. 155]. Нажаль вченого не почули, незважаючи, що в господар-

стві Героя України побували президенти, прем'єри, міністри і депутати, а господарство відвідали тисячі делегацій, в тому числі із 42 країн світу.

Економічний опортунізм і приватний інтерес на копійку, перевищує державний на мільйон. Оздоровлений за 45 років ґрунт, для фермера і власника паю, лише засіб для збагачення, ігноруючи і безоплатно споживаючи надбане роками, власники паїв повертаючись до традиційного землеробства, де урожай може сягнути великих рівнів знову споживають і нищать природню родючість, а інтереси майбутніх поколінь та сталого розвитку ігноруються.[5]

Тільки нормативно-правовий захист оздоровлених ґрунтів, як невіддільних поліпшень і обов'язковість компенсацій з боку власників паїв оздоровлених земель зупинить хижацьке ставлення до екологічно-чистих ділянок.

Необхідно заборонити повернення до традиційного землеробства органічно-оздоровлених земель, на законодавчому рівні і визначити особливу унікальну заповідність земель НВП «Агроекології» в Полтавській області. Це дійсно справедлива оцінка внеску Семена Антонця в розвиток України і сталого розвитку світу.

Життєвий шлях Семена Антонця, новітній зразок поведінки людей, які забезпечують вирішення глобальних екологічних проблем.

Тільки перемігши споживацького ідола і власний меркантильний інтерес на користь матінки Землі ми станемо «Блаженні лагідні, бо вони успадковують землю», пише Біблія.

Семен Антонєць будучи носієм Екологічної Свідомості, як вищого елементу розуму, намагався через пробудження поєднати із Всесвітом.

Семен Свиридович володів моментом пробудженої дії – ентузіазмом, як глибокого задоволення від діяльності землероба, коли насолода стала ентузіазмом.

Діяльність Великого Еколога особливо визначна, тому що імпонувала Всесвіту, раціонально використовуючи найдорожчий елемент природи – Землю.

«Блаженні вбогі духом», – казав Ісус, – бо таких є Царство Небесне» .

Убогий духом – це невартісність перед Богом, та ігнорування матеріальних переваг перед духовною силою і цінністю, коли смиренність серця людини – є сіль добродіянь, коли людина щодо природнього середовища, діє смирно і благочинно.

Ілюзія власності, щодо природніх ресурсів, підкреслює абсурдність володіння планетою, якій ми належимо, адже згідно філософії Г. Сковороди ми – «мікрокос», належимо «макрокосу», сприймалась Семеном Антонцем, дійсно, як ілюзія.

Особливої гостроти у світі, егоїстична концепція привласнення набуває, щодо несправедливого перерозподілу природньо-ресурсних благ і особливо землі, та несправедливий перерозподіл природньо-ресурсної ренти.

Егоїстичний економічний опортунізм підсилюється технічним прогресом і наукою, коли штучна родючість і хімізація не просто тисне на природню родючість, а споживаючи, знищує її, залишаючи прийдешні покоління жебраками природи.

Учення Семена Антонця долучилось до формування суспільно-етичного високоморального підґрунтя, екоментального ядра еколого-етичної поведінки, що повинна запанувати в суспільстві.

Висновки і пропозиції

Семен Антонєць усвідомив і довів життєвим прикладом, що історичні перспективи людства визначає еколого-ментальний чинник.

Екософія опирається та історизм екологічної культури багатьох народів і особливо українців, стаючи на шлях, що не допустить соціальну та етико-ментальну деградацію людства.

Парадигма нетрадиційного органічного землеробства Семена Антонця розвиває екофілософське вчення і екологічну парадигму ноосфери Володимира Вернадського, сприяючи екологічному світогляду підкорюючи високі наукові знання загальнолюдському гуманізму епохального масштабу.

Українська держава і суспільство повинні долучитись і забезпечити збереження НВПІ «Агроекології» для прийдешніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Черкас В.Н., Антонєць А.С. Автограф на землі // Упорядник А.С. Антонєць. Полтава, ТОВ «Сімон». 2013. – 284 с.
2. Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х томах. Київ: Наукова думка, 1973, т. 2 – 576 с.
3. Skolimowski H. Philosophy of Technology as a Philosophy of Man. – In: Ice History and Philosophy of Technology. Ed. Q. Buqliarello a.D.B. Doner. Chicago., University of Illinoss Press, №11, 1979, C. 325-336.
4. Naess A. The Shallow and the Deep. Loong – Range Ecology Move ment // Injury – 1973 – № 16. C. 116-132.
5. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Максименко О.А. Охорона ґрунтів: екологічна рента як стимул органічного землеробства. *Економіка АПК*. – 2019. – № 10. С. 26-33.

6. Антонєць С.С., Антонєць А.С., Писаренко В.М. Органічне землеробство: з досвіду ПП «Агроекологія» Шишацького району Полтавської області: практ. рек. / за ред. В.М. Писаренка. Полтава: РВВ ПДАА, 2010, 198 с.
7. Вернадський В.І. Філософські думки натураліста. – Вид. Наука, 1988. С. 489-502.
8. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування організаційної продукції: Закон України від 10.07.2018 № 2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
9. Ткаченко А.С. Стан та перспективи органічного сільського господарства в регіонах України // *Вісник Полтавської державної академії*. 2018. № 2. С. 49-54.
10. Гаража О.П. Перспективи розвитку органічного землеробства України // *Moder Economics*. 2021. № 27 (2021). С. 29-34.

References

1. Cherkas, V.N., Antonets, A.S. (2013). Avtohrاف na zemli [Autograph on the Earth]. Poltava, LLC "Simon", 284 p.
2. Skovoroda, H. (1973). Povne zibrannya tvoriv: U 2-kh tomakh [Complete collection of works: In 2 volumes]. Kyiv, Naukova dumka, 2, 576 p.
3. Skolimowski, H. (1979). Philosophy of Technology as a Philosophy of Man. – In: Ice History and Philosophy of Technology. Ed. Q. Buqliarello a.D.B. Doner. Chicago., University of Illinois Press, 11, 325-336.
4. Naess, A. (1973). The Shallow and the Deep. Loong – Range Ecology Movement, Injury, 16, 116-132.
5. Sharyi, H., Tymoshevskiy, V., Maksimenko, O. (2019). Okhорona gruntiv: ekolohichna renta yak stymul orhanichnoho zemlerobstva [Soil protection: ecological rent as an incentive for organic farming]. *Economy of agro-industrial complex*, 10, 26-33.
6. Antonets, S.S., Antonets, A.S., Pisan-

- renko, V.M. (2010). Orhanichne zemlerobstvo: z dosvidu PP «Ahroekolohiya» Shyshats'koho rayonu Poltavs'koyi oblasti: prakt. rek. [Organic farming: from the experience of PE "Agroecology" of Shyshatsky district of Poltava region: practice. rec]. Poltava: RVV PDAA, 198 p.
7. Vernadsky, V.I. (1988). Filosofs'ki dumky naturalista [Philosophical thoughts of a naturalist]. Kind. Science, 489-502.
8. On the basic principles and requirements for organic production, circulation and labeling of organizational products. Law of Ukraine dated July 10, 2018 No. 2496-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
9. Tkachenko, A.S. (2018). Stan ta perspektyvy orhanichnoho sil's'koho hospodarstva v rehionakh Ukrainy [Status and prospects of organic agriculture in the regions of Ukraine]. *Bulletin of the Poltava State Academy*, 2, 49-54.
10. Garage, O.P. (2021). Perspektyvy rozvytku orhanichnoho zemlerobstva Ukrainy [Prospects for the development of organic agriculture in Ukraine]. *Moder Economics*, 27, 29-34.
-

Sharyi H.

ECOPHILOSOPHY OF SEMEN ANTONETS, REGARDING ORGANIC FARMING AS A METHOD OF NON-TRADITIONAL LAND USE

LAND MANAGEMENT, CADASTRE AND LAND MONITORING 1'24: 82-91.

<http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2024.01.07>

Abstract. *The paper analyzes the scientific works and elaborates the technological aspects and significance of the unique system of organic agriculture of the outstanding scientist-innovator, Hero of Ukraine Semen Antonets.*

It is emphasized that the Poltava agrarian and scientist Semen Antonets, back in the 70s of the last century, formed philosophical approaches in the field of nature management based on the principles of harmony with the natural environment, due to the implementation of the organic farming system as a method of non-traditional land use.

The eco-philosophical orientation and special ecological ethics of the life path and heritage of the famous agrarian, scientist Semyon Antonets, which correspond to the teachings of V. Vernadskyi, the philosophy of H. Skovoroda, H. Skolimovski, and A. Ness, are determined.

It has been proven that Semen Antonets proved the truth of the ecological conclusions he defined with fifty years of practical experience, the real implementation and existence of organic farming in the enterprise "Agroecology" of the Poltava region, which has not used chemical substances and mineral fertilizers since 1978.

It is emphasized that the paradigm of organic agriculture of Semyon Antonets develops ecophilosophical teaching, contributing to an ecological worldview and universal ecological humanism and thinking.

The need for legal protection of organic farming enterprises, and especially the lands of the Agroecology State Enterprise, and their preservation for future generations, has been elaborated.

Keywords: *Semen Antonets, ecophilosophy, organic farming, soil, natural resources, environmental ethics, unconventional land use.*
